

Олена Москаленко

доктор педагогічних наук, професор,
в. о. завідувача кафедри англійської мови технічного спрямування №1
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-3182-6801>
moskalenko.olena@lil.kpi.ua

Анастасія Красовська

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Київ, Україна
<https://orcid.org/0009-0009-5046-2768>
akrasovska6@gmail.com

СУБТИТРУВАННЯ І ДУБЛЯЖ: ТРАНСФОРМАЦІЇ ГУМОРУ ТА СЛЕНГУ В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У статті досліджено особливості передачі гумору та сленгу в субтитруванні й дубляжі англійськомовних аудіовізуальних творів. Актуальність теми зумовлена активним розвитком української локалізації медіаконтенту, зростанням популярності стрімінгових платформ і потребою у створенні якісного перекладу, здатного передати не лише зміст оригіналу, а й його емоційний, культурний і прагматичний потенціал. Особливу складність у перекладі становлять гумористичні елементи та сленгізми, оскільки вони тісно пов'язані з національно-культурним контекстом, соціальними характеристиками персонажів і мовною грою. Метою роботи є виявлення специфіки відтворення гумору та сленгу в субтитрах і дубляжі, а також аналіз впливу способу перекладу на збереження комічного ефекту, емоційної виразності та соціолінгвістичних характеристик мовлення персонажів. Практичну частину виконано на матеріалі мультфільму “Shrek”, фільму “Rush Hour” та серіалу “Teen Wolf”, які репрезентують різні жанри, типи гумору та мовні особливості. Методологічну основу дослідження становлять порівняльний, перекладознавчий, контекстуальний, прагматичний і мультимодальний аналізи із застосуванням кількісних підрахунків. У результаті дослідження встановлено, що субтитрування тяжіє до компресії, генералізації та нейтралізації через технічні обмеження тексту, пов'язані з часовими рамками та обмеженою кількістю символів. Дубляж натомість орієнтується на природність усного мовлення, що зумовлює частотніше використання функційних аналогів, адаптації, компенсації та експресивних засобів. Доведено, що дубляж ефективніше передає комічну динаміку, інтонаційну виразність і характеротворчу експресію персонажів, тоді як субтитри забезпечують вищу семантичну точність і змістову компактність. Практичний аналіз показав, що в “Shrek” дубляж краще відтворює пародійний гумор, у “Rush Hour” – динаміку іронічних діалогів та міжкультурних жартів, а в “Teen Wolf” – особливості молодіжного сленгу та неформального спілкування. Ефективність перекладу визначається здатністю зберегти прагматичну функцію, жанровий тон і комунікативний вплив твору на аудиторію. Результати роботи можуть бути використані у курсах із перекладознавства, аудіовізуального перекладу та у практичній діяльності з локалізації медіаконтенту.

Ключові слова: аудіовізуальний переклад; субтитрування; дубляж; гумор; сленг; перекладацькі трансформації; локалізація; фільм; мультфільм; серіал.

1 ВСТУП

Постановка проблеми. У сучасному медійному просторі аудіовізуальний переклад посідає особливо важливе місце, оскільки саме він забезпечує міжмовну й міжкультурну циркуляцію фільмів, мультфільмів, серіалів та іншого екранного контенту. Стрімкий розвиток стрімінгових платформ, зростання обсягів локалізованої продукції та посилення ролі

українськомовного перекладу в медіасередовищі зумовлюють підвищений інтерес до способів відтворення не лише змісту, а й прагматичного, стилістичного та культурного потенціалу оригіналу. У цьому контексті особливої уваги потребують субтитрування і дубляж як два провідні способи аудіовізуального перекладу, що по-різному впливають на сприйняття персонажів, жанрового тону, розмовної стилістики й комічного ефекту.

Особливо складною перекладознавчою проблемою в межах аудіовізуального перекладу є передача гумору та сленгу. Ці мовні явища мають виразну прагматичну, соціолінгвістичну та культурну зумовленість, а тому рідко піддаються прямому міжмовному перенесенню. Гумор у фільмах, мультфільмах і серіалах часто ґрунтується на мовній грі, іронії, алюзіях, пародійності, стилістичному контрасті або ситуативній невідповідності, тоді як сленг виступає маркером вікової, соціальної та емоційної характеристики персонажа. У субтитрах і дубляжі ці елементи зазнають різних трансформацій, оскільки письмовий і звуковий формати перекладу підпорядковуються різним технічним, жанровим і комунікативним вимогам. Саме тому дослідження особливостей відтворення гумору та сленгу в перекладі у процесі субтитрування та дубляжу є важливим як для теорії перекладознавства, так і для практики локалізації екранних творів українською мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному перекладознавстві простежуються різні підходи до розуміння аудіовізуального перекладу (AVT). Частина дослідників розглядає його насамперед як окремий різновид перекладу, зосереджений на міжмовній передачі вербального компонента екранного твору, тобто як специфічний підтип перекладацької діяльності, що має власні технічні обмеження, але все ж залишається в межах загальної теорії перекладу (Deckert & Voguski, 2020, p. 1). Перевагою такого підходу є його методологічна чіткість: він дозволяє описувати AVT через категорії еквівалентності, адекватності, перекладацьких трансформацій, норм і стратегій. Водночас його слабким боком є ризик звуження аудіовізуального перекладу лише до мовного рівня, тоді як значна частина смислу в екранному творі формується поза власне вербальним текстом – через інтонацію, візуальний ряд, монтаж і невербальну поведінку персонажів.

Інша група дослідників наголошує на мультимодальній природі AVT і трактує його як форму інтерсеміотичного та міжкодового посередництва, де перекладач працює не тільки зі словами, а з цілою системою взаємодіючих знаків (Zanotti, 2022, p. 440). Перевага цього підходу полягає в тому, що він точніше відображає реальну природу екранного тексту й дозволяє враховувати роль інтонації, візуального контексту, темпу, акторської гри та жанрової організації сцени. Проте його недоліком може бути певна методологічна розмитість: за надмірного акценту на мультимодальності власне перекладацький аспект іноді відходить на другий план, а аналіз стає надто широким і менш сфокусованим на мовних рішеннях перекладача.

Для цього дослідження найбільш продуктивним є поєднання двох зазначених підходів. Аудіовізуальний переклад у роботі розглядається, з одного боку, як різновид перекладацької діяльності з властивими йому трансформаціями, стратегіями та прагненням до функціональної відповідності, а з іншого – як мультимодальна практика, де перекладене висловлення не може бути адекватно проаналізоване поза його зв'язком із візуальним рядом, інтонацією та жанровою функцією сцени. Саме такий синтетичний підхід є найдоцільнішим для подальшого аналізу гумору та сленгу, оскільки ці явища особливо сильно залежать і від мовної форми, і від екранного контексту їх реалізації.

Мета статті полягає у виявленні специфіки передачі гумору та сленгу в субтитруванні й дубляжі та у встановленні того, як різні способи аудіовізуального перекладу впливають на збереження або модифікацію комічного й соціолінгвістичного потенціалу оригіналу.

Об'єкт дослідження – субтитрування та дубляж як способи аудіовізуального перекладу.

Предмет дослідження – перекладацькі трансформації гумору та сленгу в субтитрах і дубляжі фільмів, мультфільмів та серіалів.

Завдання дослідження:

- 1) здійснити порівняльний аналіз перекладу гумору та сленгу в субтитрованих і дубльованих версіях мультфільму “Shrek”, фільму “Rush Hour” та серіалу “Teen Wolf”;
- 2) визначити, який тип перекладацьких рішень є більш продуктивним для різних типів аудіовізуального матеріалу.

2 МЕТОДИ

Матеріал дослідження становлять англomовні гумористичні та сленгові репліки з мультфільму “Shrek”, фільму “Rush Hour” і серіалу “Teen Wolf”, а також їх українські відповідники в субтитрах і дубляжі. Методика аналізу базується на поєднанні описового, зіставного, прагматичного, контекстуально-інтерпретаційного та мультимодального підходів, що дозволяє розглядати переклад не лише як міжмовне, а і як медійне та комунікативне явище. Матеріал відбирався за критеріями наявності гумористичних і сленгових елементів, їхньої прагматичної значущості для розвитку сюжету та репрезентативності для різних жанрів аудіовізуального контенту. Кількісний аналіз здійснювався шляхом підрахунку випадків перекладацьких трансформацій (компресії, генералізації, адаптації, компенсації тощо) у субтитрах і дубляжі з подальшим їх порівнянням. Використання чітких критеріїв добору матеріалу, функціонально орієнтованих параметрів аналізу та порівняння двох форматів локалізації створює надійну основу для подальшого практичного дослідження. Саме такий підхід дає змогу в наступному розділі перейти від методологічних засад до безпосереднього зіставного аналізу перекладу гумору та сленгу в субтитрах і дубляжі різних типів аудіовізуальних творів.

Для методичної цілісності дослідження у практичному розділі за базу зіставлення взято офіційні україномовні субтитровані версії та дубльовані версії, орієнтовані на професійний український ринок локалізації. Як референтну дубльовану модель у роботі прийнято український професійний дубляж, пов’язаний зі студією “Postmodern Postproduction”, яка є одним із найвідоміших українських виробників дубляжу та локалізації. Така конкретизація необхідна не лише для формальної точності, а й для розуміння того, що аналізовані репліки належать не до аматорського або фанатського перекладу, а до професійного сегмента аудіовізуальної локалізації.

У межах аналізу також враховуються технічні параметри субтитрування, оскільки саме вони безпосередньо впливають на спосіб передачі гумору. Субтитрований текст зазвичай обмежується двома рядками, а рекомендована довжина рядка в професійній практиці найчастіше становить приблизно 35–42 знаки; при цьому тривалість перебування субтитра на екрані переважно коливається в межах близько 1–6 секунд, а швидкість читання повинна залишатися комфортною для глядача. За таких умов перекладач часто змушений скорочувати репліку, усувати повтори, зменшувати кількість вставних слів, згортати мовленнєву надмірність або нейтралізувати окремі стилістично марковані елементи. Для перекладу гумору це має принципове значення, оскільки комічний ефект нерідко виникає саме через темп висловлення, ритмічне нагнітання, словесну надмірність або поступове розгортання жарту. Унаслідок цього субтитри частіше зберігають смислове ядро жарту, але не завжди повною мірою відтворюють його ритм і усну комічну динаміку.

Не менш важливим є врахування технічної специфіки дубляжу. На відміну від субтитрів, дубльована репліка повинна не лише передавати зміст, а й бути синхронізованою з візуальним рядом, артикуляцією персонажа, ритмом сцени та інтонаційною логікою виконання. Саме тому для дубляжу особливо значущими є ізохронія, ліпсінк і фонетична зручність перекладеної фрази. Через ці вимоги перекладач нерідко відходить від формальної структури оригіналу, застосовує парафразування, функціональні аналоги, компенсацію або реєстрову адаптацію. У контексті перекладу гумору це означає, що дубляж часто втрачає буквальну відповідність, але водночас отримує перевагу в передачі інтонаційного малюнка, словесної динаміки, характеротворчої виразності та комедійної дії репліки.

Таким чином, технічні обмеження субтитрування і дубляжу не є другорядним зовнішнім чинником, а становлять одну з ключових причин перекладацьких трансформацій у досліджуваному матеріалі. Якщо в субтитрах гумор частіше зазнає компресії через обмеження простору й часу, то в дубляжі він частіше модифікується через вимоги синхронізації та природності усного звучання. Саме тому подальший аналіз прикладів спиратиметься не лише на зіставлення текстових відповідників, а й на врахування технічних умов, у яких ці перекладацькі рішення були реалізовані.

3 РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Порівняльний аналіз перекладу гумору та сленгу в субтитрах і дубляжі на матеріалі мультфільму “Shrek”, фільму “Rush Hour” та серіалу “Teen Wolf” дозволяє виявити, що різні режими аудіовізуального перекладу впливають не лише на мовну форму репліки, а й на характер її прагматичної дії, інтенсивність комічного ефекту, ступінь стилістичної зниженості та спосіб характеристики персонажа. Ці твори є показовими, оскільки репрезентують три різні моделі функціонування гумору й сленгу: анімаційний фільм із пародійною стилістикою та багаторівневим жартом, комедійний бойовик із високою концентрацією словесного конфлікту та розмовної агресії, а також молодіжний серіал, у якому неформальне мовлення виступає важливим засобом поколінневої й соціальної ідентифікації. Саме тому зіставлення субтитрів і дубляжу в межах одного корпусу дає змогу не лише фіксувати окремі трансформації, а й простежувати загальні закономірності перекладу гумору та сленгу в різних жанрових форматах.

Подальший аналіз прикладів здійснюється за послідовною схемою: оригінальна репліка, її субтитрований варіант, дубльований варіант, визначення перекладацької стратегії та коментар щодо збереження або зміни комічного, стилістичного чи соціолінгвістичного ефекту. Така структура дає змогу поєднати якісний аналіз окремих фрагментів із подальшим кількісним узагальненням результатів.

На матеріалі “Shrek” особливо виразно простежується специфіка перекладу пародійного гумору, побудованого на зіткненні казкового коду з сучасною розмовністю. Уже на початку мультфільму, коли Шрек вигукує: “What are you doing in my swamp?”, комічний ефект базується на поєднанні казкової ситуації з різкою, майже побутовою манерою висловлення. У субтитрованій версії фраза подається як «Що ви робите в моєму болоті?», а в дубляжі – «Ану, чого ви припхалися в моє болото?» Порівняння цих двох варіантів показує, що субтитр тяжіє до семантичної прямої та синтаксичної економії, тоді як дубляж активніше відтворює характер героя через стилістично знижене дієслово «припхалися». У результаті письмова версія краще зберігає нейтральний зміст репліки, а озвучена – її характерологічну функцію, адже в дубляжі Шрек одразу постає не просто як роздратований герой, а як персонаж із виразною грубувато-комічною мовною манерою.

Ще виразніше різниця між субтитруванням і дубляжем виявляється у сцені з реплікою Шрека “Ogres are like onions.” У субтитрах ця фраза подається як «Огри як цибуля», тоді як у дубляжі – «Огри – вони як цибуля, ясно?» У першому випадку маємо максимально лаконічне формулювання, яке зберігає образне ядро порівняння, однак не розгортає додаткового емоційного тону. У другому випадку додавання частки й ритмічного посилення робить репліку більш усною, а отже, ближчою до живої конфліктної взаємодії між Шреком і Віслюком. Далі, коли Шрек наполягає, що в огрів, як і в цибулі, є «шари», а Віслюк буквально й настирливо продовжує тему, у субтитрах діалог зазвичай виглядає так: «У нас є шари». «У цибулі теж є шари». У дубляжі ж репліки набувають більшої розмовної пластики: «У нас є шари». «Ну й у цибулі, між іншим, теж є шари». Тут добре видно, що гумор існує не лише на рівні образу, а й у самій словесній динаміці сцени. Субтитри зберігають логічну структуру жарту, але частково втрачають його ритмічне наростання; дубляж, навпаки, сильніше працює на усну комічність і на взаємне роздратування персонажів.

Подібну закономірність демонструє і знаменитий фрагмент із реплікою Віслюка “Parfaits! Everybody loves parfaits!” У субтитрах цей жарт передається через формулювання «Парфе! Усі люблять парфе!», тоді як у дубляжі він звучить як «Парфе! Та всі ж люблять парфе, ну!» На перший погляд, різниця між варіантами незначна, проте саме вона визначає характер сприйняття репліки. Субтитр фіксує смислову основу висловлення, але дубляж додає нав’язливість, емоційну настирливість і розмовний натиск, які є суттєвими для комедійного образу Віслюка. Отже, у “Shrek” дубляж частіше виявляється ефективнішим у передачі характеротворчого гумору, тоді як субтитрування точніше зберігає змістову схему жарту, але не завжди відтворює його повну сценічну енергію.

На матеріалі “Rush Hour” різниця між субтитруванням і дубляжем найвиразніше виявляється в перекладі агресивно-комічного діалогу та сленгово маркованого мовлення. Показовою є репліка Картера: “Do you understand the words that are coming out of my mouth?” У субтитрованій версії вона може бути подана як «Ти взагалі розумієш слова, які я кажу?», а в дубляжі – «Ти взагалі шариш, що я тобі тут говорю?» Перший варіант є змістовно ближчим до оригіналу, другий – помітно сильніше відтворює стиль персонажа. Слово «шариш» одразу переводить репліку в розмовно-знижений реєстр і краще передає манеру Картера говорити зверхньо, нервово й демонстративно. Отже, субтитрування в цьому випадку зберігає буквальнішу структуру фрази, а дубляж точніше реконструює її соціолінгвістичний тон і комунікативну агресію (Ávila-Cabrera, 2023, p. 188).

Виразним прикладом перекладу грубої розмовної лексики є репліка “You put your own shit in the back!” У субтитрах вона передається як «Сам клади своє лайно назад!», а в дубляжі – «Сам запхай свій мотлох назад!» У цьому фрагменті чітко видно типовий для дубляжу механізм пом’якшення. Субтитр зберігає грубість і лексичну різкість оригіналу, тоді як дубльований варіант частково нейтралізує інвективний компонент, залишаючи конфліктну інтенцію висловлення. Така трансформація є закономірною: озвучене лайливе слово в аудіовізуальному творі сприймається значно сильніше, ніж письмовий еквівалент на екрані, тому дубляж частіше вдається до прагматично вмотивованого пом’якшення (Guillot, 2020, p. 317). Проте важливо, що навіть у пом’якшеному вигляді репліка зберігає агресивно-комічний характер, а отже, дубляж не руйнує її функції повністю, а лише коригує ступінь стилістичного зниження.

У “Rush Hour” показовими є й короткі саркастичні репліки, в яких гумор виникає з темпу словесного протистояння. Якщо в субтитрах діалог оформлюється як «Ти серйозно?» – «Та невже» – «Оце план?», то дубльована версія може звучати як «Ти це серйозно зараз?» – «Ну просто геніально» – «І це ти називаєш планом?» У письмовому форматі репліки стають коротшими та семантично щільнішими, тоді як у дубляжі з’являється можливість відтворити словесний двобій у більш природному усному ритмі (Chaume, 2020, p. 103). Саме тому в комедійному бойовику дубляж частіше точніше передає не окреме слово, а інтонаційно-саркастичну логіку сцени, тоді як субтитри забезпечують швидке і зрозуміле, але стилістично дещо стриманіше сприйняття (Valdeón, 2020, p. 261).

На матеріалі “Teen Wolf” на перший план виходить переклад молодіжного сленгу й напівіронічного неформального спілкування. Наприклад, репліка Стайлза “This is seriously gonna be the best thing that’s happened to this town since the birth of Lydia Martin” у субтитрах передається як «Та це реально найкраще, що сталося в цьому місті від народження Лідії Мартін», а в дубляжі – «Та це буде найепічніше, що траплялося в цьому місті відтоді, як народилася Лідія Мартін». Порівняння цих двох варіантів демонструє різні стратегії передачі молодіжного мовлення. Субтитр є стриманішим і зрозумілішим, тоді як дубляж через слово «найепічніше» сильніше відтворює підліткову манеру перебільшення й оцінку гіперболізацію, характерну для цього персонажа (Yau, 2019, p. 281). Саме так дубляж у молодіжному серіалі здатен краще передавати груповий віковий код, а субтитрування – стабільність і прозорість змісту.

Ще один важливий приклад – фраза “You’re dragging me down to your nerd depths.” У субтитрах вона подана як «Ти тянеш мене в свої ботанські глибини», а в дубляжі – «Ти

затягуєш мене в свою ботанську прірву». В обох випадках ключовий сленговий маркер “nerd” передано через прикметник «ботанський», що є функціонально прийнятним українським відповідником. Проте дубляж за рахунок слова «прірва» робить репліку більш емоційною та усно виразною, тоді як субтитр зберігає простішу й лаконічнішу структуру. У результаті письмовий варіант звучить стриманіше, а дубльований – ближче до дружнього іронічного піддражнювання, яке є типовим для молодіжного серіального мовлення.

Не менш показовою є репліка “I’m pretty much convinced that I’m totally out of my freaking mind!” У субтитрованій версії вона набуває форми «Я майже впевнений, що просто з’їхав з глузду», а в дубляжі – «Я вже серйозно думаю, що в мене реально дах їде». Тут добре видно, як субтитрування тяжіє до нейтральнішого, стилістично виваженого варіанта, тоді як дубляж відтворює афективність і молодіжну емоційність через більш розмовну формулу «дах їде». У цьому випадку дубльований переклад не є дослівним, але точніше передає панічно-іронічний тон репліки та її вікову стилістику (Стоянова & Черненко, 2020, с. 402). Саме тому для серіального підліткового мовлення дубляж часто має перевагу в передачі усної природності, хоча субтитри інколи виглядають семантично чистішими та стилістично стабільнішими (Díaz-Cintas, 2020, p. 149).

Порівняння матеріалу трьох творів дає підстави виокремити кілька загальних закономірностей. У субтитруванні найчастіше реалізуються компресія, селективне збереження змістового ядра жарту, генералізація сленгових елементів і часткове згладжування розмовної надмірності (Куо, 2020, р. 437). Це видно у “Shrek”, де частково послаблюється багатослівна комедійність Віслюка, у “Rush Hour”, де конфліктний ритм іноді стає менш агресивним, і в “Teen Wolf”, де підлітковий сленг звучить стриманіше, ніж в оригіналі. У дубляжі натомість переважають парафразування, функціональний аналог, компенсація, розмовна стилізація та інтонаційне підсилення. Саме тому дубльовані версії частіше виграють у характеротворчій виразності, природності усного мовлення та сценічній переконливості, хоча іноді поступаються субтитрам у буквальності, різкості окремих сленгових елементів або точності культурної деталі.

Отже, результати дослідження підтверджують, що субтитрування і дубляж реалізують різні моделі передачі гумору та сленгу: субтитри тяжіють до змістової точності й лаконічності, тоді як дубляж орієнтується на природність усного мовлення, прагматичну силу репліки та характерологічну виразність персонажа.

Для об’єктивізації результатів якісного аналізу в роботі було здійснено кількісний підрахунок відібраних фрагментів із гумором, сленгом і змішаними випадками, де комічний ефект поєднувався зі стилістично зниженим мовленням. Кількісний аналіз уможливив виявлення частотності окремих типів мовного матеріалу, співвідношення між ними в різних аудіовізуальних творах, а також домінантних перекладацьких рішень у субтитрах і дубляжі. Такий підхід дає змогу поєднати інтерпретацію окремих прикладів із узагальненими статистичними спостереженнями, що підвищує доказовість зроблених висновків.

Усього в межах практичного розділу було проаналізовано 60 фрагментів, відібраних методом суцільної вибірки з мультфільму “Shrek”, фільму “Rush Hour” та серіалу “Teen Wolf”. Із них 24 фрагменти репрезентують гумор як домінантне явище, 20 фрагментів містять переважно сленг або інші форми стилістично зниженого мовлення, а 16 фрагментів становлять змішані випадки, у яких гумор поєднується зі сленговою, жаргонною або експресивно-розмовною лексикою. Такий розподіл свідчить, що в досліджуваному корпусі переважають саме ті мовні одиниці, які найбільш чутливі до перекладацьких трансформацій і найвиразніше демонструють різницю між субтитруванням і дубляжем (Табл. 1).

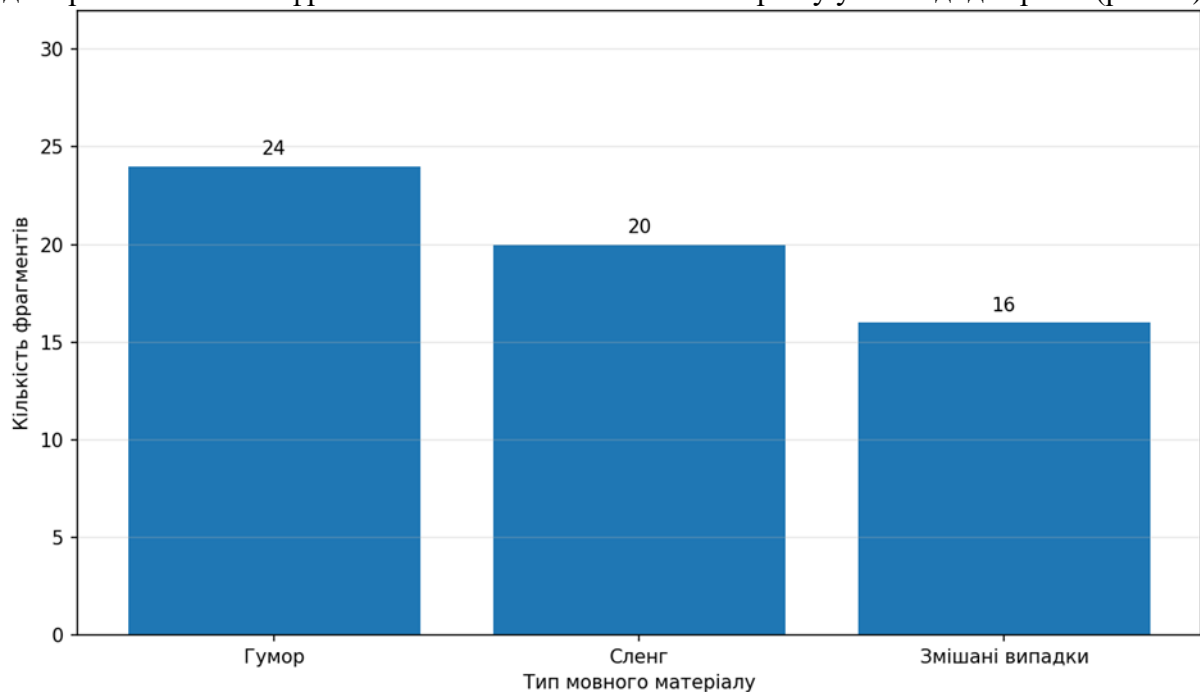
Табл. 1

Розподіл проаналізованих фрагментів за творами і типом мовного матеріалу

Твір	Гумор	Сленг	Змішані випадки	Разом
Shrek	14	3	3	20
Rush Hour	6	6	8	20
Teen Wolf	4	11	5	20
Разом	24	20	16	60

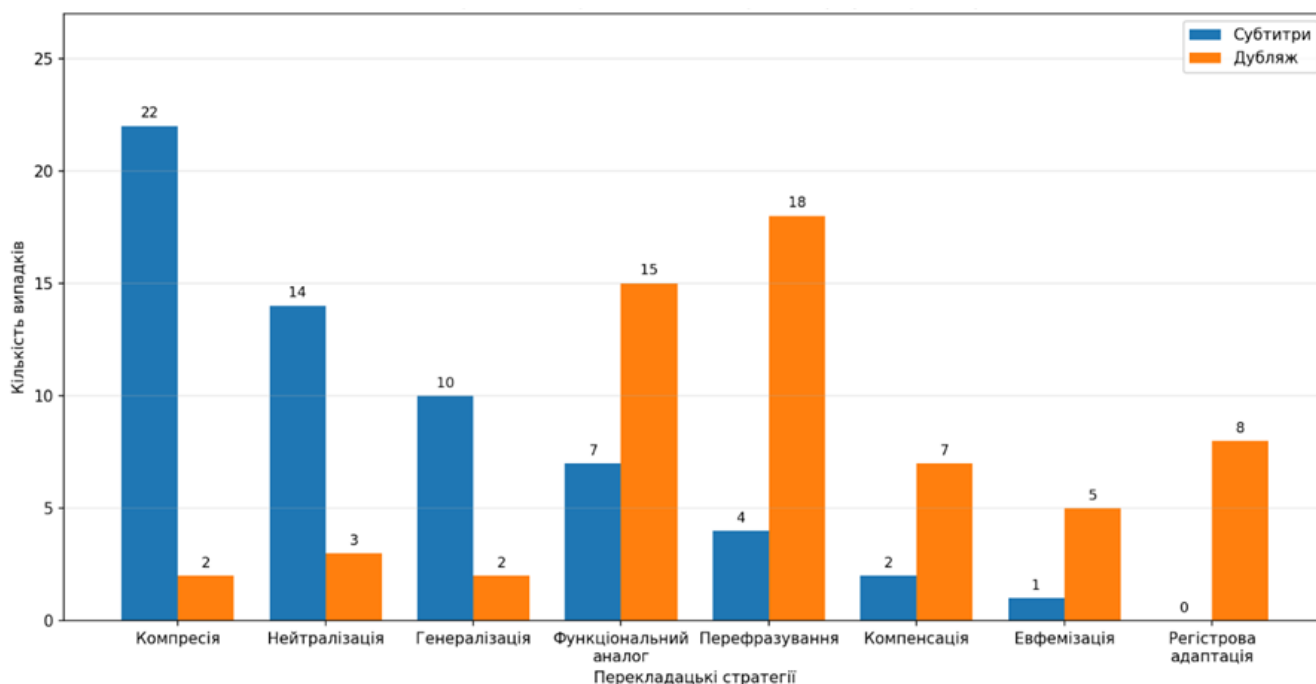
Наведені дані показують, що “Shrek” є найбільш насиченим гумористичним матеріалом, що пояснюється жанровою природою анімаційного фільму з пародійною організацією тексту. У “Rush Hour” найбільшу частку становлять змішані випадки, де комічний ефект поєднується з конфліктною розмовністю, сленгом і агресивно-іронічним мовленням. У “Teen Wolf” переважають фрагменти зі сленгом, що цілком відповідає молодіжному характеру серіалу та його орієнтації на неформальне, віково марковане спілкування.

Для наочнішого представлення структури досліджуваного корпусу доцільно подати розподіл проаналізованих фрагментів за типом мовного матеріалу у вигляді діаграми (рис. 1.).

Рис. 1. Розподіл типів мовного матеріалу в корпусі дослідження

Як видно з рисунка 1, у структурі досліджуваного корпусу переважають гумористичні фрагменти, тоді як сленгові та змішані приклади також становлять значну частину матеріалу. Це підтверджує, що обраний корпус є репрезентативним для аналізу трансформацій гумору та сленгу в субтитрах і дубляжі.

Порівняльний розподіл домінантних перекладацьких стратегій у субтитрах і дубляжі подано на рисунку 2.

Рис. 2. Порівняння перекладацьких стратегій у субтитрах і дубляжі

Для кожного з 60 фрагментів окремо було визначено домінуючу перекладацьку трансформацію у субтитрах і домінуючу перекладацьку трансформацію у дубляжі. Такий підхід дозволив не лише простежити загальні тенденції, а й зіставити, які рішення виявляються типовими для письмового й озвученого форматів аудіовізуального перекладу (Табл. 2).

Табл. 2

Частотність домінуючих перекладацьких стратегій у субтитрах і дубляжі

Перекладацька стратегія / трансформація	Субтитри	Дубляж
Компресія	22	2
Нейтралізація / стилістичне згладжування	14	3
Генералізація	10	2
Функціональний аналог	7	15
Парафразування	4	18
Компенсація	2	7
Евфемізація	1	5
Регістрова адаптація	0	8
Разом	60	60

Кількісний розподіл перекладацьких рішень підтверджує загальні закономірності, виявлені під час якісного аналізу. У субтитрах домінують компресія, нейтралізація та генералізація, що пояснюється технічними обмеженнями письмового екранного тексту: обсягом символів, темпом читання та потребою в лаконічності. Саме тому субтитрування частіше тяжіє до скорочення репліки, згортання повторів, зменшення стилістичної надмірності й ослаблення окремих сленгових або емоційних маркерів. У дубляжі, навпаки, найчастотнішими виявилися парафразування, функціональний аналог і регістрова адаптація, що пов'язано з необхідністю зробити репліку природною в усному мовленні, узгодити її з темпом сцени та зберегти характер персонажа. Більша кількість випадків компенсації й евфемізації в дубляжі також свідчить про його вищу залежність від прагматичного добору й нормативної придатності озвученого тексту.

У відсотковому співвідношенні в субтитрах компресія становить 36,7 %, нейтралізація – 23,3 %, генералізація – 16,7 %, функціональний аналог – 11,7 %, парафразування – 6,7 %, компенсація – 3,3 %, евфемізація – 1,6 %. У дубляжі парафразування становить 30 %, функціональний аналог – 25 %, реєстрова адаптація – 13,3 %, компенсація – 11,7%, евфемізація – 8,3 %, нейтралізація – 5 %, компресія та генералізація – по 3,3 %. Отже, статистично підтверджується, що субтитрування тяжіє до смислової економії, а дубляж – до функціонально-прагматичної реконструкції висловлення.

Кількісні результати також дають змогу конкретизувати жанрові спостереження. У фрагментах із “Shrek” найчастіше фіксувалися парафразування й функціональні аналоги в дубляжі та компресія в субтитрах, що пояснюється високою роллю усної комічної подачі. У “Rush Hour” у субтитрах переважали компресія та нейтралізація, тоді як у дубляжі – парафразування, функціональний аналог і евфемізація, що відповідає агресивно-розмовному характеру діалогів. У “Teen Wolf” субтитрування найчастіше демонструвало генералізацію та стилістичне згладжування молодіжного сленгу, а дубляж – реєстрову адаптацію і функціональний аналог, тобто прагнення до створення природного молодіжного мовлення українською.

Отже, кількісний аналіз підтверджує результати якісного спостереження і дозволяє зробити узагальнений висновок: субтитрування переважно реалізує стратегію лаконічного збереження змістового ядра репліки, тоді як дубляж частіше орієнтується на реконструкцію її комунікативної сили, стилістичного реєстру та усної природності. Саме це статистично обґрунтовує висновок про те, що гумор і сленг у двох форматах аудіовізуального перекладу функціонують по-різному і вимагають різних перекладацьких рішень.

4 ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті досліджено особливості передачі гумору та сленгу в субтитруванні й дубляжі англomовних аудіовізуальних творів на матеріалі мультфільму “Shrek”, фільму “Rush Hour” та серіалу “Teen Wolf”. Мету роботи досягнуто: встановлено, що різні способи аудіовізуального перекладу по-різному впливають на збереження комічного ефекту, стилістичного реєстру та соціолінгвістичної характеристики мовлення персонажів.

Здійснено порівняльний аналіз перекладу гумору та сленгу в “Shrek”, “Rush Hour” і “Teen Wolf”. Аналіз показав, що в “Shrek” дубляж ефективніше передає пародійний і характеротворчий гумор, оскільки краще відтворює інтонацію, темп і комедійну багатослівність персонажів. У “Rush Hour” субтитри частіше зберігають лексичну різкість і конфліктне ядро реплік, однак дубляж точніше передає словесне протистояння, саркастичний темп і сценічну енергію діалогів. У “Teen Wolf” субтитри виявилися стилістично стриманішими, тоді як дубляж краще відтворює молодіжну неформальність, іронічний тон і вікову маркованість мовлення.

Визначено, які перекладацькі рішення є більш продуктивними для різних типів аудіовізуального матеріалу. Установлено, що для передачі усного, темпового, характеротворчого гумору продуктивнішим є дубляж, оскільки він краще зберігає інтонацію, ритм і комунікативну силу висловлення. Для коротких, змістовно прозорих реплік, окремих сленгових маркерів і тих випадків, де важливо зберегти лексичний контур висловлення, ефективнішим нерідко є субтитрування.

Кількісний аналіз підтвердив результати якісного дослідження. Усього проаналізовано 60 фрагментів, із яких 24 становлять приклади гумору, 20 – приклади сленгу, 16 – змішані випадки. У субтитрах найчастотнішими виявилися компресія, нейтралізація та генералізація, тоді як у дубляжі – парафразування, функціональний аналог і реєстрова адаптація. Це статистично підтвердило, що субтитри тяжіють до змістової економії, а дубляж – до прагматично й стилістично природної реконструкції репліки.

У ході дослідження доведено, що субтитрування і дубляж реалізують різні моделі передачі гумору та сленгу. Субтитри забезпечують вищий ступінь змістової компактності та

відносної лексичної точності, але частіше послаблюють усну енергію репліки. Дубляж краще передає характер персонажа, інтонаційний малюнок, комічний темп і соціолінгвістичну виразність, хоча іноді віддаляється від формальної структури оригіналу. Тому переклад гумору та сленгу в аудіовізуальних творах доцільно оцінювати не за критерієм буквальної тотожності, а за ступенем функціональної релевантності.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному зіставному аналізі відтворення гумору та сленгу в субтитруванні й дубляжі з урахуванням прагматичних, соціолінгвістичних і технічних параметрів аудіовізуального перекладу. Запропоновано інтегрований підхід до оцінювання перекладацьких рішень, що поєднує якісний і кількісний аналіз.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування її результатів у професійній діяльності перекладачів аудіовізуального контенту, зокрема під час локалізації гумористичних і сленгових елементів, а також у викладанні курсів із перекладознавства, аудіовізуального перекладу та медіалокалізації.

Перспективи подальших досліджень убачаються в розширенні корпусу матеріалу за рахунок інших жанрів аудіовізуального контенту, у поглибленому аналізі окремих типів гумору, зокрема гри слів і культурних алюзій, а також у спеціальному дослідженні перекладу табуйованої лексики, молодіжного мовлення та жаргону в сучасному українському дубляжі й субтитруванні. Перспективним також є рецептивний напрям, тобто вивчення того, як різні способи передачі гумору та сленгу реально сприймаються українською аудиторією.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Adamson, A., & Jenson, V. (Directors). (2001). *Shrek* [Film]. DreamWorks Animation; Pacific Data Images.
- Ávila-Cabrera, J. J. (2023). Once upon a time in Hollywood: Analysis of dubbed and subtitled insults into European Spanish. *Journal of Pragmatics*, 217, 188–198. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2023.09.019>
- Chaume, F. (2020). Dubbing. In M. Deckert & Ł. Bogucki (Eds.), *The Palgrave handbook of audiovisual translation and media accessibility* (pp. 103–132). Palgrave Macmillan.
- Davis, J. (Executive producer). (2011–2017). *Teen Wolf* [TV series]. MTV Entertainment Studios; MGM Television.
- Deckert, M. (2020). Capturing AVT and MA: Rationale, facets and objectives. In M. Deckert & Ł. Bogucki (Eds.), *The Palgrave handbook of audiovisual translation and media accessibility* (pp. 1–8). Palgrave Macmillan.
- Díaz-Cintas, J. (2020). The name and nature of subtitling. In M. Deckert & Ł. Bogucki (Eds.), *The Palgrave handbook of audiovisual translation and media accessibility* (pp. 149–171). Palgrave Macmillan.
- Guillot, M.-N. (2020). The pragmatics of audiovisual translation: Voices from within in film subtitling. *Journal of Pragmatics*, 170, 317–330. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2020.09.015>
- Kuo, A. S.-Y. (2020). The tangled strings of parameters and assessment in subtitling quality: An overview. In M. Deckert & Ł. Bogucki (Eds.), *The Palgrave handbook of audiovisual translation and media accessibility* (pp. 437–458). Palgrave Macmillan.
- Ratner, B. (Director). (1998). *Rush Hour* [Film]. New Line Cinema; Roger Birnbaum Productions.
- Стоянова, Т., & Черненко, К. (2020). Особливості перекладу англійського гумору українською [Peculiarities of translating English humor into Ukrainian]. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*, 31, 402–414.
- Valdeón, R. A. (2020). Swearing and the vulgarization hypothesis in Spanish audiovisual translation. *Journal of Pragmatics*, 155, 261–272. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2019.09.005>
- Yau, W.-P. (2019). Sociolinguistics and linguistic variation in audiovisual translation. In L. Pérez-González (Ed.), *The Routledge handbook of audiovisual translation* (pp. 281–295). Routledge.
- Zanotti, S. (2022). Audiovisual translation. In K. Malmkjær (Ed.), *The Cambridge handbook of translation* (pp. 440–460). Cambridge University Press.

REFERENCES

- Adamson, A., & Jenson, V. (Directors). (2001). *Shrek* [Film]. DreamWorks Animation; Pacific Data Images.
- Ávila-Cabrera, J. J. (2023). Once upon a time in Hollywood: Analysis of dubbed and subtitled insults into European Spanish. *Journal of Pragmatics*, 217, 188–198. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2023.09.019>
- Chaume, F. (2020). Dubbing. In M. Deckert & Ł. Bogucki (Eds.), *The Palgrave handbook of audiovisual translation and media accessibility* (pp. 103–132). Palgrave Macmillan.
- Davis, J. (Executive producer). (2011–2017). *Teen Wolf* [TV series]. MTV Entertainment Studios; MGM Television.
- Deckert, M. (2020). Capturing AVT and MA: Rationale, facets and objectives. In M. Deckert & Ł. Bogucki (Eds.), *The Palgrave handbook of audiovisual translation and media accessibility* (pp. 1–8). Palgrave Macmillan.

- Díaz-Cintas, J. (2020). The name and nature of subtitling. In M. Deckert & Ł. Bogucki (Eds.), *The Palgrave handbook of audiovisual translation and media accessibility* (pp. 149–171). Palgrave Macmillan.
- Guillot, M.-N. (2020). The pragmatics of audiovisual translation: Voices from within in film subtitling. *Journal of Pragmatics*, 170, 317–330. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2020.09.015>
- Kuo, A. S.-Y. (2020). The tangled strings of parameters and assessment in subtitling quality: An overview. In M. Deckert & Ł. Bogucki (Eds.), *The Palgrave handbook of audiovisual translation and media accessibility* (pp. 437–458). Palgrave Macmillan.
- Ratner, B. (Director). (1998). *Rush Hour* [Film]. New Line Cinema; Roger Birnbaum Productions.
- Stoyanova, T., & Chernenko, K. (2020). Peculiarities of translating English humor into Ukrainian. *Scientific Bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*, 31, 402–414. [in Ukrainian]
- Valdeón, R. A. (2020). Swearing and the vulgarization hypothesis in Spanish audiovisual translation. *Journal of Pragmatics*, 155, 261–272. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2019.09.005>
- Yau, W.-P. (2019). Sociolinguistics and linguistic variation in audiovisual translation. In L. Pérez-González (Ed.), *The Routledge handbook of audiovisual translation* (pp. 281–295). Routledge.
- Zanotti, S. (2022). Audiovisual translation. In K. Malmkjær (Ed.), *The Cambridge handbook of translation* (pp. 440–460). Cambridge University Press.

Olena Moskalenko, Anastasiia Krasovska. Subtitling and Dubbing: Transformations of Humor and Slang in Audiovisual Translation.

The article examines the peculiarities of rendering humor and slang in the subtitling and dubbing of English-language audiovisual works. The relevance of the topic is determined by the active development of Ukrainian media localization, the growing popularity of streaming platforms, and the need for high-quality translation capable of conveying not only the content of the original but also its emotional, cultural, and pragmatic potential. Humorous elements and slang expressions pose particular difficulties in translation because they are closely connected with the national and cultural context, the social characteristics of characters, and language play. The aim of the study is to identify the specific features of rendering humor and slang in subtitles and dubbing, as well as to analyze the influence of the translation mode on preserving the comic effect, emotional expressiveness, and sociolinguistic characteristics of the characters' speech. The practical part of the study is based on the animated film “Shrek”, the film “Rush Hour”, and the TV series “Teen Wolf”, which represent different genres, types of humor, and linguistic features. The methodological framework of the research includes comparative, translation-oriented, contextual, pragmatic, and multimodal analyses combined with quantitative calculations. The results of the study show that subtitling tends toward compression, generalization, and neutralization due to technical limitations of the text related to time constraints and the limited number of characters. Dubbing, in contrast, focuses on the naturalness of spoken language, which results in more frequent use of functional equivalents, adaptation, compensation, and expressive means. It has been proved that dubbing conveys comic dynamics, intonational expressiveness, and character-building speech features more effectively, whereas subtitles ensure greater semantic accuracy and content compactness. The practical analysis demonstrated that in “Shrek” dubbing reproduces parody humor more successfully, in “Rush Hour” it better conveys the dynamics of ironic dialogues and intercultural jokes, while in “Teen Wolf” it more effectively renders youth slang and informal communication. The effectiveness of translation is determined by the ability to preserve the pragmatic function, genre tone, and communicative impact of the work on the audience. The results of the research may be used in courses on translation studies and audiovisual translation, as well as in the practical field of media content localization.

Keywords: audiovisual translation; subtitling; dubbing; humor; slang; translation transformations; localization; film; cartoon; TV series.

Received: April 20, 2026

Accepted: April 27, 2026